

روزشمار

سه شنبه

۳ شهریور ۱۳۶۶

۲۹ ذیحجه ۱۴۰۷

۲۵ اوت ۱۹۸۷

۵۰۶

اعتراض ژاپن به بمباران تأسیسات پتروشیمی بندر امام خمینی، تسلیم عراق شد. به گزارش خبرگزاری ژاپنی «کیودو»، دولت این کشور با ارسال یادداشتی اعتراض‌آمیز به دولت عراق، از حمله هواپیماهای عراق به تأسیسات پتروشیمی ایران - ژاپن در بندر امام خمینی، ابراز تأسف کرد.

خبرگزاری کیودو به نقل از منابع رسمی وزارت خارجه ژاپن افزود: «در یادداشت مزبور، ژاپن از حکومت عراق خواسته است که از این به بعد از دست زدن به چنین حملاتی خودداری کند. سفیر عراق در ژاپن با بیان این‌که پیام دولت ژاپن را به مقامات عراق تسلیم خواهد کرد، گفت: «در صورت ادامه جنگ، عراق به بمباران مراکز صنعتی و سایر نقاط ایران ادامه خواهد داد. برای عراق مشارکت یک کشور خارجی در سرمایه‌گذاری‌های صنعتی و تولیدی ایران، تأثیری ندارد و در صورت تمایل، به بمباران این سرمایه‌گذاری‌ها اقدام خواهد کرد.»^(۱)

۵۰۷

حزب دمکرات کردستان ایران و حزب کومه‌له که در شمال عراق مستقرند، بار دیگر با هم درگیر شدند. در این درگیری، هشت تن از افراد حزب کومه‌له به اسارت حزب دمکرات درآمدند که با میانجی‌گری گروهک «رزگاری» آزاد شدند. در این حال، ارتش عراق به دو گروهک دمکرات و کومه‌له اخطار داد که در صورت ادامه درگیری، عاملان هر دو گروه از این کشور اخراج خواهند شد.^(۲)

ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران در اطلاعیه‌ای اعلام کرد: «در مناطق عملیاتی سردشت، «شهر عنبر»، «چزابه»، «هاله»، «مهران»، و همچنین محور «زئیلک» و «شهرانی»، با اجرای آتش رزمندگان اسلام، از تردد و جابه‌جایی ستون‌های خودرویی حامل نیروهای بعثیون عراقی جلوگیری شد.»^(۳)

۵۰۸

ارتش عراق به دستور حکومت این کشور، در ادامه تخریب روستاهای مناطق گردنشین عراق، قصد داشت هشت روستای دیگر کردستان این کشور را تخریب کند که با پایداری مبارزان گرد روبه‌رو شد و در ۲۴ ساعت گذشته، سه بار با همدیگر درگیر شدند.

این درگیری‌ها برای ارتش عراق بیش از ۳۰ کشته و مجروح داشته است. خبرگزاری رویتر در گزارشی از کردستان عراق به نقل از سخن‌گوی جبهه دمکراتیک کردستان اعلام کرد: «رژیم عراق در چهار ماه گذشته، ۲۸ روستای گردنشین را بمباران شیمیایی کرده که ۱۱۷ روستایی کشته شده‌اند. این درگیری‌ها عمدتاً در اطراف دهوک، موصل و اربیل رخ داده است. نیروهای دولتی عراق بیش از ۹۰۰ روستای نزدیک به شهرها و تأسیسات عمده را تخلیه کرده و حدود ۷۰ هزار گرد را بالاجبار کوچ داده‌اند.» این خبرگزاری با اشاره به مبارزات مردم گرد عراق افزود: «نیروهای گرد هم‌اکنون منطقه‌ای به وسعت ۱۰ کیلومتر مربع را اشغال کرده و به نقاط حساسی از جمله، خط لوله اصلی انتقال نفت عراق به ترکیه، حوزه‌ها و لوله‌های نفتی نزدیک شده‌اند و به سوی شهرهای عمده منطقه پیش می‌روند.»^(۴)

۵۰۹

نخستین کاروان «حماسه‌سازان عاشورا» از استان فارس، شامل مهاجران جنگی شهرهای مختلف این استان امروز از شیراز به جبهه‌های نبرد اعزام شدند. در این حال، روابط عمومی بنیاد امور مهاجران جنگ تحمیلی با پشتیبانی مجدد از فرمان امام امت مبنی بر حضور در جبهه‌های جنگ، آمادگی کامل خود را برای مقابله با توطئه‌های امریکا و فعال کردن جبهه‌های جنگ اعلام کرد.

در ادامه حمایت‌های مالی مردم از جبهه‌های جنگ، روستاییان محروم استان هرمزگان ۱۹۶ قطعه زیورآلات نقره‌ای از قبیل دست‌بند، سکه، گردن‌بند به ستاد پشتیبانی جنگ این استان تحویل دادند. به گزارش روابط عمومی مجلس شورای اسلامی، کمک‌های مردمی استان هرمزگان امروز به آقای هاشمی رفسنجانی تقدیم شد.^(۵)

۵۱۰

مهندس میرحسین موسوی نخست‌وزیر، بعد از ظهر امروز در مصاحبه‌ای مطبوعاتی به پرسش‌های خبرنگاران داخلی و خارجی درباره جنگ تحمیلی، آخرین وضعیت خلیج فارس، تحرکات سیاسی ارتجاع عرب، فاجعه مکه و مسائل داخلی کشور پاسخ داد. نخست‌وزیر در مورد تداوم جنگ و هزینه‌های سنگین آن گفت: «ما یاد گرفته‌ایم که امکانات اقتصادی خود را به بهترین نحو به‌کار اندازیم و از منابع اقتصادی موجود به بهترین شکل استفاده کنیم. در رابطه با تداوم نبرد مقدس خود نیز به مسائل خارج از مرزهای خود توجه نداریم و به چیزی به جز پیروزی فکر نمی‌کنیم. قبل از عملیات «کربلای ۵»، امریکا فکر نمی‌کرد که مردم

مصاحبه مهندس میر حسین موسوی با خبرنگاران داخلی و خارجی

بتوانند این جنگ را با پیروزی نهایی به پایان برسانند، ولی بعد از عملیات کربلای ۵ درهای پیروزی نظامی در جنگ به روی ایران باز شد و آمریکا به خاطر جلوگیری از پیروزی قاطع ایران در جنگی که علیه ما تحمیل شده است، دست به این اقدامات و تهاجمات در منطقه خلیج فارس زد. «مهندس موسوی در پاسخ به پرسش یکی از خبرنگاران که به نقل از معاون وزارت خارجه جمهوری اسلامی ایران ادعا می‌کرد ایران سقوط صدام را از شرایط اصلی خود برای رسیدن به صلح حذف کرده است، گفت: «من چنین چیزی را شنیده‌ام و آن چیزی که ما مکرراً اعلام کرده‌ایم و جزو شروط حتمی پایان جنگ است، تنبیه متجاوز می‌باشد و ما همواره روی این شرط به عنوان شرطی که با عدالت سازگار است، خواهیم ایستاد. «نخست‌وزیر در مورد این‌که «آیا ایران توانسته است بین جنگ خود با عراق و مسائل خلیج فارس جدایی قائل شود؟» گفت: «ما این دو مسئله را جدا از هم نمی‌دانیم. مسئله خلیج فارس برای جداکردن ما از جنگ تحمیلی به وجود آمده است. کمیّت و کیفیت نیروهایی که ما در منطقه خلیج فارس به کار می‌گیریم، با نیروهایی که در عملیات جنگ تحمیلی استفاده خواهد شد، فرق دارد و از اتفاقات پیش‌آمده حداکثر بهره‌برداری را برای سازمان دهی نیروهای رزمی، تخصصی خواهیم کرد. به نظر ما هرگونه فشار به عراق و شکست این کشور، شکست آمریکا خواهد بود.»

وی در مورد احتمال صدور قطعنامه جدیدی در شورای امنیت و تحریم تسلیحاتی ایران گفت: «ما در این مورد ساکت نبوده و مواضع عادلانه و برحق خود را اعلام و روشن‌گری کرده‌ایم. در مورد خرید اسلحه نیز همه می‌دانند که ما به طور وسیعی از امکانات و توانایی‌های داخلی خودمان استفاده می‌کنیم. امروز بیش‌تر تجهیزات و سلاح‌های مورد نیاز را از داخل تهیه می‌کنیم و این که توانسته‌ایم هزینه‌های سنگین جنگ را اداره کنیم، به خاطر متکی بودن به داخل است. همچنین تحریم تسلیحاتی با شرایطی که ما داریم، صددرصد با شکست روبه‌رو می‌شود. ما رابطه گسترده‌ای در بازارهای اسلحه داریم و به هیچ‌وجه در این مورد مشکلی نداریم. آمریکا و اقمار او باید فهمیده باشند که نمی‌توانند ما را از راهی که انتخاب کرده‌ایم، باز دارند و به‌نفع همه است که به مواضع حق و صلح‌طلبانه ما توجه شود، چون ما خود را برای بیش‌ترین فشارها آماده کرده‌ایم.»

مهندس موسوی نخست‌وزیر با اشاره به اقدام آمریکا و عراق در نقض قطعنامه گفت: «ما در ملاقات‌های خود با شخصیت‌های سیاسی دنیا و مسئولان سازمان ملل، اهداف خود را تشریح کرده‌ایم. موضع ما به طور روشن این است که آغازگر جنگ و متجاوز باید معرفی و تنبیه شود، البته در این قطعنامه، نکات روشنی نیز دیده می‌شود، ولی به متجاوز و تنبیه آن، جنگ شیمیایی و جنگ شهرها اشاره نشده است.»

مهندس میر حسین موسوی با تأکید بر سیاست اقدام متقابل در برابر اعمال تجاوزکارانه در خلیج فارس، هرگونه عقب‌نشینی از مواضع اصولی را رد کرد و درباره حضور آمریکا در منطقه گفت: «لشکرکشی بی‌سابقه آمریکا به خلیج فارس، وضعیت بحرانی را ایجاد کرده است که می‌تواند ضایعات وسیع بین‌المللی در پی داشته باشد، ولی به‌هرحال ما آمادگی داریم که بدون هیچ تأخیری جواب لازم را هم در خلیج فارس و هم در جهان به متجاوز بدهیم.»

نخست‌وزیر در جواب به این پرسش که برهم‌زدن آرایش نظامی آمریکا در خلیج فارس به‌وسیله ناوهای ایران به چه منظوری روی داد و تأثیر آن در منطقه چه بوده است؟ گفت: «حضور آمریکا در آب‌های خلیج فارس برای ایجاد تشنج صورت می‌گیرد و این تحرکات و تشنجات نمی‌تواند از عملیات عادی و روزانه واحدهای دریایی جلوگیری کند. به نظر من، آن چیزی که باعث به‌هم خوردن آرایش نظامی آمریکا در خلیج فارس شده است، دست‌پاچگی و بی‌برنامه بودن آمریکا در این منطقه است. ما در همه حال در خلیج فارس، تنگه هرمز و دریای عمان در حال تردد و انجام مأموریت‌های دریایی چه به وسیله سپاه و چه توسط ارتش هستیم. امروز آمریکا خود را در وضعیتی قرار داده است که هر پیروزی و هر موفقیتی ما در جبهه، ضربه‌ای مستقیم علیه آمریکا و متحدان اوست.» آقای موسوی با مثبت ارزیابی کردن موضع شوروی در مورد تحولات خلیج فارس، گفت: «ما موضوع مثبت‌تری را از شوروی نسبت به آمریکا می‌بینیم. موضع شوروی، خروج ناوگان‌های جنگی قدرتهای خارجی از خلیج فارس

است و ما هم به این مسئله اعتقاد داریم و می‌گوییم که برای جلوگیری از تشنج، ناوگان‌های آمریکا و دیگر کشورهای متحد او بایستی منطقه را ترک کنند. «

نخست‌وزیر درباره کشتار حجاج ایرانی در مکه با بیان این نکته که واقعه خونین مکه ریشه در سرنوشت جنگ و مسائل منطقه دارد، افزود: «این واقعه درست زمانی به وقوع می‌پیوندد که پیروزی‌های ما در جنگ ضربات مستقیمی را متوجه آمریکا و ایادی آن در منطقه کرده است و در حالی که دست‌یابی رزمندگان به پیروزی‌های نظامی بزرگ نزدیک‌تر می‌شود، آمریکا توسط مرتجعین عرب دست به اقدامات تلافی‌جویانه و بازدارنده علیه جمهوری اسلامی ایران می‌زند. آثار این اقدامات را در لشکرکشی بی‌سابقه در خلیج فارس و واقعه خونین مکه معظمه - که نهایت بی‌حرمتی به مقدسات مسلمانان جهان بود - می‌بینیم. «

وی افزود: «رژیم سعودی با خوش‌خدمتی که به آمریکا کرد، خشم ملت‌های مسلمان و آگاه جهان را علیه خود برانگیخت و ملت‌ها را به ادامه مبارزه با صهیونیسم و متحدین مرتجع آن مصمم‌تر کرد. «^(۶)

۵۱۱

معاون سیاسی وزیر خارجه چین («چی هوایوان») که روز گذشته وارد تهران شده بود، امروز با دکتر ولایتی دیدار و گفت‌وگو کرد. در این ملاقات فرستاده ویژه چین با تأکید بر

تهران: دیدار معاون وزارت خارجه چین با دکتر ولایتی

روابط دو کشور، در خصوص مسائل خلیج فارس گفت: «ما با حضور و دخالت قدرت‌های بزرگ خارجی در خلیج فارس مخالفیم و برای امنیت و آزادی کشتی‌رانی در خلیج فارس اهمیت خاصی قائلیم. به نظر ما آزادی کشتی‌رانی و امنیت در خلیج فارس باید از سوی کلیه کشورهای منطقه تضمین گردد و به دخالت کشورهای خارجی خاتمه داده شود.» دکتر علی اکبر ولایتی نیز با اشاره به روابط دو کشور و مسائل منطقه و موضع ایران در قبال قطع‌نامه ۵۹۸، در مورد هدف آمریکا از حضور گسترده در منطقه گفت: «قصد آمریکا از تبلیغات سیاسی و تحرکات نظامی خود در منطقه، ایجاد و تثبیت پایگاه آن کشور در کشورهای منطقه می‌باشد.»^(۷)

رادیو بی. بی. سی. در گزارشی به مناسبت دیدار معاون سیاسی وزیر خارجه چین از ایران، به بررسی روابط دو کشور پرداخت و گفت: «در دو سال گذشته روابط بین ایران و چین به سرعت گرم شده است. دو ماه پیش وزیر امور خارجه ایران از پکن دیدن کرد و سه هفته پیش، معامله بازرگانی عمده‌ای بین آنها اعلام شد که طبق آن، چین یک و نیم میلیون تن (حدود ۷ میلیون بشکه) نفت از ایران خواهد خرید و در عوض در چند پروژه صنعتی و کشاورزی کمک فنی به ایران خواهد کرد. اخیراً شکایت اصلی آمریکا از چین این بوده است که به ایران موشک‌های زمین به دریا می‌فروشد. مخصوصاً موشکی به نام «سیلک ورم» یا کرم ابریشم که گفته می‌شود ایران شماری از این موشک‌ها را در نقاط مناسبی در امتداد سواحل شمالی خلیج فارس مستقر ساخته است تا کشتی‌های خارجی از جمله کشتی‌های جنگی آمریکا را هدف قرار دهد. چین رسماً می‌گوید که در جنگ ایران و عراق بی‌طرف است و در یک ماه گذشته در جلسات شورای امنیت سازمان ملل متحد بقیه اعضای دائمی را همراهی کرده و به قطع‌نامه ۵۹۸ رأی مثبت داده است، اما گویا این کشور میل ندارد بیش از این پا فراتر گذارد و مثلاً با این پیشنهاد آمریکا و بریتانیا موافقت کند که اگر ایران به جنگ خود با عراق ادامه دهد، از لحاظ فروش اسلحه در جهان تحریم شود.»^(۸)

۵۱۲

«علی‌رضا معیری»، معاون سیاسی نخست‌وزیر، پیام آقای میرحسین موسوی را به تورگوت اوزال نخست‌وزیر ترکیه تسلیم کرد. در پیام نخست‌وزیر، با اشاره به حضور نیروهای بیگانه در خلیج فارس، آمده است: «تنها راه بازگشت آرامش به خلیج فارس، خروج ناوگان جنگی کلیه کشورها و نیز عدم حمله به کشتی‌ها است... جمهوری اسلامی به کرات تأکید کرده است که رعایت بی‌طرفی از سوی دیگر کشورها در جنگ تحمیلی، مهمترین عاملی است که می‌تواند، اساس ایجاد یک جو تفاهم‌آمیز در منطقه قرارگیرد. نخست‌وزیر ترکیه نیز در این دیدار گفت: «ما بارها اعلام کرده‌ایم که ملت ترکیه قرن‌ها در کنار ایران به‌طور

مسالمت‌آمیز زندگی کرده و ورود نیروهای خارجی به منطقه مسئله‌ای گذرا می‌باشد و بنابراین تکیه به این نیروها مسائل را پیچیده‌تر خواهد نمود. «^(۹)

پس از این دیدار، معاون سیاسی نخست‌وزیر در یک گفت‌وگوی مطبوعاتی، با تأکید بر خروج کامل نیروهای خارجی از منطقه، جلوگیری از حملات عراق به کشتی‌ها را راه‌حل حفظ امنیت دانست و اظهار داشت: «اگر کشورهای منطقه مایل هستند که به کشتی‌ها حمله نشود، باید به رژیم عراق فشار بیاورند، چرا که به اعتقاد ما امنیت در خلیج فارس تفکیک‌ناپذیر است.»^(۱۰)

سخن‌گوی وزارت امور خارجه ایران (سرمدی) نیز که به یونان سفر کرده است، در دیدار با «کارلوس پاپولیس» وزیر امور خارجه این کشور، درباره اوضاع خلیج فارس، پایان جنگ ایران و عراق و روابط دو جانبه گفت‌وگو کردند. آقای سرمدی درباره اوضاع خلیج فارس گفت: «حضور ناوهای جنگی در خلیج فارس، وضعیت خطرناکی را ایجاد کرده است که یک اشتباه می‌تواند منطقه را به انفجار بکشاند. آمریکا با تحریکات خود برای وارد کردن دیگر کشورهای اروپایی به منطقه و همچنین گرفتن پایگاه و تسلیحات از کشورهای حوزه خلیج فارس، قصد دارد به طور کامل بر منطقه تسلط یابد و حتی اهرم شورای امنیت نیز به عنوان بازیچه‌ای برای اعمال چنین سیاست مداخله‌جویانه‌ای درآمده است.»

سرمدی با تأکید بر تصمیم ایران مبنی بر مقابله با هرگونه تهدیدی، افزود: «برای خارج ساختن منطقه خلیج فارس از چنین وضعیت انفجارآمیزی، ضروری است که حرکتی عمومی از سوی کشورهای جهان که متوجه خطرات این سیاست ماجراجویانه آمریکا هستند، آغاز شود تا با خروج سریع‌تر همه نیروهای خارجی از منطقه، ابعاد تشنج کاهش یابد.» سپس وزیر خارجه یونان با بیان این که انقلاب اسلامی یک واقعیت جهانی است که ناوگان هیچ کشوری نمی‌تواند آن را نابود کند، در مورد موضع کشورش گفت: «یونان از یک راه‌حل عادلانه و پایدار در مورد جنگ پیروی می‌کند و چنین نتیجه‌ای با حضور یک نیروی ثالث تحقق نخواهد یافت. هیچ نیرویی به خلیج فارس نخواهیم فرستاد و مانند شما (ایران) از کشتیرانی آزاد در این منطقه حمایت می‌کنیم.»^(۱۱)

۵۱۳

بازرسی سه فروند کشتی خارجی در تنگه هرمز و برافراشته شدن پرچم انگلیس بر فراز یکی از کشتی‌های کویتی، از وقایع امروز خلیج فارس می‌باشد. ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی اعلام کرد: «رزم‌آوران نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران سه فروند کشتی حامل گاز و نفت‌کش خارجی را در آبراه تنگه هرمز مورد شناسایی و بازبینی قرار داده و پس از اطمینان از نوع کالا و مقصد، آنها را در ادامه مسیرشان هدایت کردند.»^(۱۲)

۵۱۴

در پی موافقت انگلستان با حفاظت از دو نفت‌کش کویتی - که روز گذشته در خبرها آمده بود - امروز پرچم این کشور بر عرشه یکی از کشتی‌های کویتی برافراشته شد. واحد مرکزی خبر در این باره گزارش داد: «امروز یک نفت‌کش کویتی پرچم انگلیس را بر عرشه خود برافراشت و یک نفت‌کش دیگر نیز به‌زودی زیر پرچم انگلیس حرکت خواهد کرد.»^(۱۳) از سوی دیگر، «اتحادیه ملی ملوانان انگلستان» در مخالفت با این اقدام، اعلام کرد: «ظن قوی بر این است که برخی از نفت‌کش‌های کویتی که در انگلستان ثبت می‌شوند، در حقیقت عراقی بوده و در ابتدای جنگ پرچم خود را به کویتی تغییر داده‌اند.» «مایک گیبسون» سخن‌گوی این اتحادیه ضمن انتقاد از رسانه‌های خبری گفت: «با نگاهی به اخبار حوادث کشتی‌رانی متوجه می‌شویم که عمده حملات علیه کشتی‌رانی بین‌المللی در خلیج فارس از سوی عراقی‌ها انجام گرفته است و هنگامی که این حملات انجام می‌گرفت، نیروی دریایی انگلستان و آمریکا کجا بودند؟»^(۱۴)

«جفری هاو» وزیر خارجه انگلیس، در توجیه اقدام این کشور، آن را یک مسئله بازرگانی خواند و بدون اشاره به این‌که چنین ثبتی به حمایت و حفاظت نظامی نیاز دارد، گفت: «گزارش‌های مربوط به تصمیم مالکین یک نفت‌کش کویتی برای به ثبت رساندن این نفت‌کش‌ها در انگلیس، حاکی از تغییر سیاست انگلیس در منطقه خلیج فارس نیست و تغییر پرچم این نفت‌کش کویتی یک تصمیم‌گیری سیاسی نیست، بلکه صرفاً جنبه تجاری داشته و ربطی به دولت انگلیس ندارد.»^(۱۵) «فیلیپس اوکلی» سخن‌گوی وزارت خارجه آمریکا نیز ضمن استقبال از تصمیم لندن، آن را در جهت کمک به اجرای اهداف آمریکا در خلیج فارس خواند و افزود: «ما از این‌گونه اقدامات که باعث حفظ و نگهداری دریانوردی آزاد و تضمین کشتی‌رانی تجاری در آب‌های بین‌المللی و یا در نزدیکی خلیج فارس می‌شود، استقبال می‌کنیم.»^(۱۶)

۵۱۵

در پی انتشار اخبار مربوط به موافقت عراق با درخواست آمریکا مبنی بر خودداری از حمله به کشتی‌ها در خلیج فارس، «نزار حمدون» سفیر عراق در آمریکا این موضع عراق را امری موقت خواند: «عراق ابتکار عمل را در اختیار دارد و چنانچه در تلاش‌های سازمان ملل متحد برای پایان دادن به جنگ هفت‌ساله پیش‌رفتی حاصل نشود عراق حملات علیه ارسال نفت ایران در خلیج فارس را ممکن است از سرگیرد. این یک موضوع کاملاً محدود و کاملاً موقتی می‌باشد و عراق هرگز قول آن را به کسی نداده است. عراق هرگز از حق خود مبنی بر ضربه زدن و حمله به کشتی‌های ایرانی که عازم بنادر این کشور هستند، صرف‌نظر نکرده است. تا زمانی که ما یک تلاش و کوشش جدی برای فشار آوردن به ایران در سطح شورای امنیت مشاهده نکنیم، عراق در ضربه زدن در این آب‌ها، احساس آزادی خواهد کرد.»^(۱۷)

۵۱۶

کشتی‌های مین‌یاب فرانسه و انگلستان امروز در مسیر حرکت خود به سوی خلیج فارس، از کانال سوئز عبور کردند. رادیو بی. بی. سی. در این باره از قاهره گزارش داد: «سه کشتی مین‌روب فرانسوی به نام‌های «کانتو»، «گارد یگلیانو» و «وین لانگ» همراه ناو «گارون» ک

در رأس آنها قرار دارد، یک هفته پس از ترک بندر «تولن» در فرانسه، امروز وارد کانال سوئز شدند. کشتی‌های فرانسوی قرار است تا دو هفته دیگر در «جیبوتی» به ناو هواپیمابر «کلمانسو» محلق شوند که فرماندهی نیروهای دریایی و هوایی فرانسه را در اقیانوس هند به عهده دارد و در پی بروز بحران دیپلماتیک میان ایران و فرانسه در یک ماه گذشته به طرف آب‌های خلیج فارس اعزام شده است. دولت انگلستان نیز با اتخاذ تصمیم مشابهی، چهار فروند کشتی مین‌روب به منطقه اعزام کرد. «رادیو بی. بی. سی. افزود: «انتظار می‌رود کشتی‌های مین‌روب انگلستان بین پنج تا شش هفته دیگر به منطقه برسند. کشتی‌های فرانسه و انگلستان زمانی به خلیج فارس اعزام شدند که امریکا هم به‌شدت به تقویت نیروهای خود در منطقه مشغول است و دست‌کم ده فروند کشتی مین‌روب در منطقه دارد و با ناو هلی‌کوپتربر «گوادال کانال» پشتیبانی می‌شوند. تعداد کشتی‌های جنگی امریکا و هم‌پیمانان اروپایی‌اش که در آب‌های منطقه مستقر هستند و یا به زودی مستقر می‌شوند، به بیش از ۵۰ فروند رسیده است.» (۱۸)

۵۱۷

«والریو زانونه» وزیر دفاع ایتالیا، در مصاحبه‌ای که امروز در روزنامه «لانازیوند» به چاپ رسید، ضمن انتقاد از اقدام برخی از کشورهای اروپایی در اعزام کشتی جنگی به خلیج فارس، گفت: «بار دیگر اروپا برای یافتن یک موضع واقعاً هم‌آهنگ دچار مشکل شده است.» خبرگزاری رویتر به نقل از وی گزارش داد: «سیاست فرانسه در مورد خلیج فارس یک سیاست کاملاً ناسیونالیستی است، در حالی که انگلیس به صورت خودمختار عمل کرده و آلمان غربی نیز در پشت این مطالب که قانون اساسی‌اش اجازه دخالت در این منطقه را نمی‌دهد، پناه گرفته است. به هر حال من نمی‌دانم تا چه حد حق با این کشورهاست.»

خبرگزاری رویتر در مورد سیاست ایتالیا نسبت به بحران خلیج فارس نوشت: «ایتالیا در خصوص اعزام کشتی مین‌روب به خلیج فارس، منتظر تلاش‌های سازمان ملل برای برقراری آتش‌بس در جنگ ایران و عراق مانده است و اعلام داشته است به صورت هم‌آهنگ با سایر کشورهای اروپایی و یا در چارچوب ابتکار سازمان ملل اقدام به اعزام مین‌روب به خلیج فارس خواهد کرد. به هر حال، کابینه ایتالیا امروز برای سومین بار در خصوص حضور ایتالیا در خلیج فارس بحث و تبادل نظر خواهد کرد، در حالی که در بین پنج حزب ائتلافی ایتالیا مخالفت روزافزونی در این خصوص مشهود می‌باشد.» (۱۹)

محمد جواد لاریجانی معاون امور بین‌الملل وزارت خارجه جمهوری اسلامی ایران، امروز برای بار دوم به مدت یک ساعت و نیم با دبیرکل سازمان ملل دیدار و با وی در زمینه برقراری آتش‌بس، تلاش‌های دبیرکل و مواضع ایران در مورد پایان جنگ، بحث و گفت‌وگو کرد.

«فرانسوا جولیان» سخنگوی سازمان ملل متحد با اشاره به این‌که گفت‌وگو میان جمهوری اسلامی ایران و دبیرکل سازمان ملل متحد و شورای امنیت ادامه خواهد یافت، درباره دیدار امروز گفت: «در جریان هر دو ملاقات، معاون وزارت خارجه ایران به پرز دکوئیر قبول داد که دولت ایران موضع خود را نسبت به قطع‌نامه شورای امنیت و حل جامع اختلافات ایران و عراق به وضوح بیان کرده و آن را ظرف یک هفته به اطلاع دبیرکل سازمان ملل متحد برساند.»^(۲۰) خبرگزاری فرانسه نیز در این باره گزارش داد: «پرز دکوئیر دبیرکل سازمان ملل متحد گفت‌وگوی دیگری با جواد لاریجانی معاون وزارت امورخارجه ایران انجام داد تا مطمئن شود که آیا ایران آماده است تا همین‌طور که شورای امنیت سازمان ملل ماه گذشته دستور داده است، توقف خصومت‌ها با عراق را بپذیرد و یا خیر. براساس بیانیه مختصر و کوتاه سازمان ملل که در آن واژه «پیش‌رفت» به چشم می‌خورد، برخی نکات توسط طرفین به روشنی طرح و قرار شده تبادل نظر میان ایران و دبیرکل سازمان ملل در آینده نزدیک ادامه یابد.» خبرگزاری فرانسه افزود: «لاریجانی دعوت ایران از دکوئیر برای دیدار از تهران با دستور و بدون محدودیت را تجدید کرد. اما در این بیانیه تصریح نشده است که آیا دبیرکل سازمان ملل این دعوت را پذیرفته است یا خیر. عده‌ای از اعضای این شورا به جز امریکا و فرانسه، با لاریجانی گفت‌وگو کرده‌اند. لاریجانی هرگونه دیدار با امریکا را رد کرده است. فرانسه نیز که اخیراً روابط دیپلماتیک خود را با تهران قطع کرده است، دعوت برای همراهی چند تن از نمایندگان کشورهای غربی شورای امنیت را برای دیدار با هیئت نمایندگی ایران در نیویورک رد کرد.» این خبرگزاری به نقل از «فلیپس‌اوکلی» سخنگوی وزارت خارجه امریکا، مذاکرات ایران با دبیرکل سازمان ملل را تاکتیکی نگه‌دارنده اعلام کرد و افزود: «به اعتقاد عده زیادی از دیپلمات‌های غربی، ایران با اعزام لاریجانی به نیویورک، به ویژه سعی کرده است تا وقت‌کشی کند و در وحدت‌نظری که اعضای شورای امنیت ماه گذشته از خود نشان دادند، شکاف ایجاد نماید. بدون شک دنبال کردن این هدف با چرخش شوروی که آشکارتر از پیش جانب ایران را گرفته است، آسان گردیده و این در حالی است که شوروی همچنان عمده‌ترین تأمین‌کننده سلاح عراق است.»^(۲۱)

معاون وزارت امورخارجه جمهوری اسلامی ایران که برای شرکت در اجلاس خلع‌سلاح و توسعه، در سازمان ملل متحد به سر می‌برد، صبح امروز با سفیران کشورهای جنبش عدم‌تعهد

عضو شورای امنیت دیدار و گفت‌وگو کرد. دکتر لاریجانی در دیدار با سفیران کشورهای آرژانتین، غنا، زامبیا، امارات متحده عربی و کنگو، ضمن تشریح مواضع جمهوری اسلامی ایران در مورد جنگ تحمیلی، حضور نیروهای نظامی بیگانه در خلیج فارس و قطع‌نامه ۵۹۸ شورای امنیت، درباره دلایل موفق نبودن قطع‌نامه‌های قبلی شورای امنیت گفت: «عدم دقت در شناسایی آغازگر جنگ تحمیلی، مسئولیت و آثار ناشی از آن و همچنین عدم پیش‌بینی تصمیمات مربوط به حسن اجرا و پایداری تصمیمات عادلانه، از عوامل اصلی شکست قطع‌نامه‌های قبلی به‌شمار می‌رود.»^(۲۳) لاریجانی سپس افزوده است که مفاد این قطع‌نامه برای ایران پذیرفتنی نیست، اما ایران به‌طور کامل با تلاش‌های سازمان ملل در راه صلح همکاری خواهد کرد.^(۲۳)

از سوی دیگر سعید رجایی خراسانی نماینده دائمی جمهوری اسلامی ایران در سازمان ملل متحد که معاون وزارت امور خارجه را همراهی می‌کند، در مصاحبه‌ای با واحد مرکزی خبر، با تکذیب حذف سقوط صدام از شرایط جمهوری اسلامی ایران برای پایان دادن به جنگ،^(۲۴) آن را شیطنت رسانه‌های خبری غرب خواند و افزود: «سقوط صدام از قدرت سیاسی و نظامی شرط ما بوده و هست و در آن تغییری صورت نگرفته است، اما شرط سیاسی ما برای تصمیمات شورای امنیت نبوده است؛ ما هیچ‌گاه از شورای امنیت سازمان ملل نخواستیم که صدام را از سر کار بردارد.» وی در مورد ماهیت قطع‌نامه ۵۹۸ شورای امنیت و موضع ایران در این باره افزود: «در میان همه بندهای قطع‌نامه ۵۹۸ شورای امنیت، بندی است که در آن خواسته شده است که علل آغاز جنگ بررسی شود. از آن‌جا که این بند همان چیزی است که ما می‌خواهیم و حالا که در این قطع‌نامه هم آمده است، ما به دبیرکل سازمان ملل متحد در پاسخ به این قطع‌نامه می‌گوییم که ما از نظر شورا در مورد قطع کشتار غیرنظامیان، محدود کردن جنگ و امثال آن حمایت می‌کنیم، اما قطع‌نامه را نه قبول می‌کنیم و نه رد.»^(۲۵)

آقای رجایی خراسانی درباره شباهت مواضع شوروی و ایران در مسائل مختلف منطقه، گفت: «سفر معاون وزیر امور خارجه شوروی به سازمان ملل و هم‌زمانی آن با سفرهای لاریجانی، یک تصادف بود و ملاقات آن دو هم تصادفی بود. شوروی به دلایل خاص خود مواضعی در خلیج فارس دارد که با مواضع ما شباهت دارد. روس‌ها مخالف حضور نظامی، به‌خصوص حضور نظامی آمریکا، در خلیج فارس هستند. حتی ممکن است عبارات به کاررفته از سوی روس‌ها هم به عبارات ما شباهت داشته باشد. این شباهت‌ها است که نظرها را جلب کرده است. ایران هم علاقه‌مند است که این‌گونه نظرات از قبیل رفع تشنج در خلیج فارس و خروج نیروهای نظامی از خلیج فارس، از زبان یک عضو دائمی شورای امنیت بیان شود. رسانه‌های گروهی غرب این تشابه نظر روس‌ها با ما را یک حرفه سیاسی می‌دانند.»^(۲۶)

در زمینه نزدیکی روابط رو به گسترش ایران و شوروی، روزنامه « واشنگتن پست » در مقاله‌ای با اشاره به سفر معاون وزیر خارجه شوروی به ایران در آینده نزدیک، روابط دو کشور و پی‌آمدهای آن را مورد بررسی قرار داده و با انتقاد از عملکرد آمریکا، نوشته است: « انعقاد قراردادهای مختلف همکاری موجب ایجاد پیوندهای سیاسی اقتصادی نزدیک‌تر میان ایران و شوروی شده است. عواقب نزدیکی رژیم تهران به مسکو قابل ملاحظه و سؤالات بی‌پاسخ به این موضوع بسیار است. آنچه که روشن است، گفت‌وگوها به جریان افتاده است. » این روزنامه سپس افزوده است: « مقامات جمهوری اسلامی ایران این روزها در توکیو، بن، پاریس، اسلام‌آباد، و پایتخت‌های دیگر، این پیام را پخش می‌کنند که تماس‌های آنها با شوروی جدی است. آنها در پیام خود چنین عنوان می‌کنند که قدرت‌نمایی آمریکا در خلیج فارس ایران را به آغوش « خرس روسی » سوق می‌دهد. بدون شک بسیاری از حرف‌های ایران تبلیغات است و هدف ایران مجبور ساختن آمریکا به ملایم‌تر کردن موضع خود علیه تهران می‌باشد. ایران می‌خواهد به آمریکا بگوید که یک ورق روسی در دست دارد و حاضر است این برگ سیاسی را رو کند. از آن طرف شوروی‌ها می‌کوشند، در موقعیتی قرار بگیرند که بتوانند در دوره بعد از امام خمینی از حداکثر نفوذ در ایران برخوردار باشند. وزارت امور خارجه آمریکا تحولات اخیر را به دقت دنبال می‌کند، اما برخی مقامات آمریکا می‌گویند دلیلی بر متوحش شدن نیست. مسکو و تهران به دلایل موجهی از یکدیگر هراس دارند، به ویژه در این زمان که شوروی علیه بنیادگرایان اسلامی در افغانستان می‌جنگند. تحلیل‌گران امریکایی معتقدند که هدف واقعی رژیم ایران ممکن است این باشد که تجارت خود را با شوروی به سطحی که در زمان شاه وجود داشت، برساند. » روزنامه واشنگتن پست در پایان با مقایسه رفتار دو ابرقدرت در برابر بهایی که باید در مورد ایران به پردازند، نوشته است: « شوروی هنوز هم به فشار خود برای راه یافتن به دریایی آزاد ادامه می‌دهد و در شرایط حاضر راه‌آهن را وسیله مناسبی برای این منظور تشخیص داده است. احداث یک خط لوله نفت و پذیرفتن شرایط ایران برای فسخ مفاد عهدنامه سال ۱۹۲۱* [میلادی]، ممکن است بهایی باشد که شوروی حاضر است برای دستیابی به این آرزوی دیرینه خود بپردازد. در حالی که دولت آمریکا حاضر نبود برای بهبود روابطش با ایران خیلی چیزها را فدا کند، ولی شوروی‌ها مفت و مجانی امتیازهایش را از ایران می‌گیرند. » (۲۷)

* برای آگاهی از مواد پیمان ۱۹۲۱ میلادی ایران و شوروی و علت تصمیم جمهوری اسلامی ایران در لغو یک جانبه آن پس از پیروزی انقلاب اسلامی به کتاب زیر مراجعه کنید: پیمان مودت ایران و شوروی، بهرام نوازی، تهران: نشر همراه ۱۳۶۹

۵۲۱

روزنامه «کریستین ساینس مانیتور» با اشاره به نگرانی آمریکا از حمله احتمالی نیروهای سپاه پاسداران به ناوگان کشورهای عربی در خلیج فارس، منشاء انگیزه این حملات را داخلی دانست و آنها را کم رنگ توصیف کرد: «میزان احتمال بروز درگیری بین ایران و آمریکا در خلیج فارس اکنون ممکن است به پی‌آمد رقابت‌های روزافزون بین شاخه‌های مختلف نظامی در ایران بستگی داشته باشد که همه درگیر یک منازعه داخلی برای در دست گرفتن استراتژی نظامی و سیاسی ایران هستند.» این روزنامه به نقل از خبرنگار خود در تهران تأکید کرد: «در این درگیری، نیروهای شدیداً سیاسی شده پاسداران انقلاب رودرروی ارتش، شامل نیروهای زمینی، دریایی و هوایی، قرارگرفته‌اند و این شکاف تنها جنبه‌ای از جنگ قدرت تفرقه‌افکن در این کشور به‌شمار می‌رود...» کریستین ساینس مانیتور با اشاره به توانایی‌های لجستیکی سپاه و قایق‌های کوچک و تندرو این نیرو، نوشت: «مهم‌ترین مسئله، قدرت لجستیکی پاسداران است، زیرا آنها حتی سکوها پر تاب موشک‌های کرم‌ابریشم را نیز در اختیار دارند و در طول شش ماه گذشته یک نیروی دریایی کوچک را که شامل کشتی‌های جنگی کوچک و قایق‌های تندرو می‌باشد، تشکیل داده‌اند.» (۲۸)

۵۲۲

روزنامه کویتی «القبس» در مقاله‌ای متفاوت و غیرمعارف با تبلیغات رسانه‌های خبری این کشور، اعتبار سیاست‌های آمریکا در منطقه را مورد شک و تردید قرار داد و دخالت نظامی این کشور را موجب افزایش تشنج در منطقه دانست: «دخالت نظامی آمریکا هرگز منجر به پایان یافتن جنگ و وضعیت بحرانی کنونی در منطقه نخواهد شد، بلکه میزان کشمکش‌های نظامی را بالا برده و دامنه جنگ را به تمامی منطقه گسترش خواهد داد. در صورتی که آمریکا متحمل خسارات جانی قابل توجهی در نبرد احتمالی با ایران شود، این کشور به‌طور مفتضحانه ناوگان‌های خود را از منطقه خلیج فارس خارج خواهد کرد.

اگر ضربه نظامی نخست آمریکا علیه ایران ناکام شود و نیروهای آمریکایی خسارات جانی زیادی متحمل شوند، کنگره و افکار عمومی آمریکا برای عقب‌نشینی نیروهای خودی از منطقه خلیج فارس فشارهایی بر دولت ریگان وارد خواهند آورد.» القبس افزود: «نیروهای آمریکایی که ایران کشورشان را ذلیل و خوار کرده است، به‌دنبال فرصتی برای ضربه‌زدن به ایران هستند. در صورتی که آمریکا موفق شود بی‌آن‌که خود ضربه شدیدی بخورد، به ایران آسیب برساند، حضور نظامی آمریکا در منطقه بیش از میزان کنونی افزایش خواهد یافت.» این روزنامه بر خلاف سیاست‌های جاری کویت در خلیج فارس، در زمینه کاهش سطح تشنج در منطقه، نوشت: «نخست باید میزان تشنج با ایران را پایین آورد و تلاش کرد نیروهای سازمان ملل به جای نیروهای غربی بر طبق قوانین بین‌المللی در منطقه جایگزین شوند.»

القبس در مورد روابط اعراب و ایران پس از شکست سیاست‌های مربوط به حفاظت از نفت‌کش‌ها، جدا کردن سوریه از ایران و تشکیل جبهه متحد اعراب برای قطع رابطه دسته‌جمعی با ایران، نوشت: «هیچ‌گونه تضاد حقیقی میان منافع ایران و منافع اعراب در منطقه وجود ندارد... مصلحت ایران و اعراب منطقه، دستیابی به تفاهم و برقراری صلح در نزدیک‌ترین فرصت است...» این روزنامه در پایان از اعراب خواسته است که ضمن پیروی از عقل و خویشتن‌داری، از خدشه‌دار ساختن احساسات ایرانیان خودداری کنند. (۲۹)

۵۲۳

اجلاس فوق‌العاده وزیران خارجه کشورهای عضو اتحادیه عرب، امروز با صدور بیانیه‌ای پایان یافت. در این اجلاس، کشورهای عربی که از نظر ساختاری با یکدیگر تضاد و اختلاف دارند، در برخورد با مسائل سیاسی، مقابل هم قرار گرفتند و برای رهایی از آن، ناگزیر به اتخاذ موضعی مبهم، کلی و انعطاف‌پذیر بودند، بنابراین، بیانیه اجلاس تونس، بر خلاف جو ضدایرانی نخست حاکم بر اجلاس، بسیار کلی و در برگیرنده دیدگاه‌های هر دو جناح مترقی و محافظه‌کار عرب است. اتحادیه عرب برای جلوگیری از بیش‌تر شدن شکاف موجود میان کشورهای عضو، در بیانیه خود از برخورد مستقیم با ایران خودداری کرده و ضمن هشدار در مورد گسترش جنگ، از ایران خواسته است تا همکاری بیش‌تری با سازمان ملل داشته باشد. در این بیانیه آمده است: «چنانچه ایران قطع‌نامه ۵۹۸ شورای امنیت را - مبنی بر آتش‌بس با عراق - نپذیرد، اعضای این اتحادیه در رابطه خود با تهران تجدیدنظر خواهند کرد.» (۳۰)

پس از این اجلاس، «شاذلی قلیبی» دبیرکل اتحادیه عرب، اعلام کرد در اجلاس فوق‌العاده تونس، اتحادیه عرب تصمیم گرفت که به ایران برای پذیرش قطع‌نامه ۵۹۸، تا بیست و نهم شهریور مهلت دهد، در غیر این صورت، کشورهای عرب در روابطشان با ایران تجدیدنظر خواهند کرد. قلیبی سپس افزوده است: «کشورهای عرب ترجیح دادند که این مسئله را به بعد واگذار کنند تا یک فرصت دیگر به ایران بدهند، ولی اگر ایران از پذیرش خواست جوامع بین‌المللی امتناع کرد، ما مجبور به تجدیدنظر در روابطمان با این کشور خواهیم بود.» (۳۱)

رادیو بی. بی. سی. درباره تغییر موضع اعراب در برابر ایران در قطع‌نامه پایانی اجلاس تونس گفت: «لحن قطع‌نامه اجلاس عرب، از پیش‌نویس ابتدایی آن نرم‌تر بود و از بیانات تندی که کشورهایمانند عربستان و عراق امیدوار بودند علیه ایران به‌کار رود، خبری نبود. با این همه، این کشورها نیز تا حدی راضی شدند، زیرا در قطع‌نامه از ایران خواسته شده به قطع‌نامه شورای امنیت در جهت پایان جنگ خلیج‌فارس پاسخ مثبت بدهد. کشورهای نظیر سوریه نیز توانستند روابط خود را با ایران حفظ کنند و آنها نیز تا حدی راضی شدند. برخی نیز از تفاوتی که میان لحن بسیار تند سخن‌رانی وزیر خارجه عربستان در ابتدای اجلاس و

قطع نامه نهایی وجود داشت، متعجب شدند. کشورهایی که در اجلاس تونس جانب عربستان را گرفتند، به ویژه آنهایی که قبلاً با ایران قطع رابطه کرده‌اند، از نتایج اجلاس چندان راضی نیستند، مانند اردن که مایل بود سایر کشورهای عرب نیز با ایران قطع رابطه کنند. در واقع در اجلاس اخیر تونس، تصمیمات بسیار اندکی اتخاذ شد و حرف کلی آن بود که اجلاس دوباره تشکیل خواهد شد و تصمیم‌گیری‌ها بعداً انجام خواهد شد. « (۲۲)

روزنامه جمهوری اسلامی در مقاله‌ای با عنوان «شکست کنفرانس تونس، شکست ارتجاع عرب» ضمن بررسی علل تشکیل اجلاس فوق‌العاده وزیران خارجه کشورهای عضو اتحادیه عرب، ادعای احیای «طرح دفاعی اعراب» را یک حرکت تبلیغاتی مضحک و مسخره خواند و نوشت: «سران اعراب در طول تاریخ خود هیچ‌گاه قدمی در راه دفاع از حقوق و آرمان‌های ملت‌های تحت سیطره خویش، برنداشته است.» در این مقاله ضمن تحلیلی از اوضاع منطقه خلیج فارس و لشکرکشی امریکا آمده است: «امریکا برای رهایی از پی‌آمدها و عواقب ناشی از مداخله نظامی در منطقه خلیج فارس، تلاش فراوانی به عمل آورده تا رژیم‌های ذی‌نفع خاورمیانه و خلیج فارس را نیز شریک جرم خویش کرده و سیاست خود در خلیج فارس را برخاسته از تمایل عمومی ارتجاع عرب وانمود سازد... امریکا مایل است جبهه‌ای که کویتی‌ها و سعودی‌ها و بعثی‌های عراق علیه انقلاب اسلامی گشوده‌اند، هرچه بیش‌تر توسعه یابد. دولت امریکا می‌خواهد مانع از آن شود که نتایج سیاست خصمانه این رژیم‌ها صرفاً متوجه خودشان گردد.» (۲۳)

۵۲۴

در پی فراخوانی خبرنگاران برخی از کشورها از جمله پاکستان [ر. ک. به: ۱۳۶۶/۶/۲]، امروز «امیر نایف ابن‌العزیز» وزیر کشور عربستان سعودی در مصاحبه‌ای مطبوعاتی با سخنان متناقض به توجیه واقعه کشتار زائران خانه خدا در مکه مکرمه [ر. ک. به: ۱۳۶۶/۵/۹]، پرداخت و در پاسخ به یکی از خبرنگاران که از وی پرسید تصاویر پخش شده از تلویزیون عربستان مونتاز شده بود، آیا می‌توانیم اصل تصاویر مونتاز نشده را مشاهده کنیم؟ گفت: «ما از قبل اطلاع داشتیم که یک گردهم‌آیی ایرانی صورت خواهد گرفت، لیکن ما می‌گفتیم اگر ممکن است آن‌را در برگیریم و نگذاریم از چارچوب یک گردهم‌آیی خارج شود... ما خواهان فتنه نبودیم و از آن جایی که ما خواستار گسترش این موضوع نبودیم، در صدد فیلم‌برداری از ابتدا تا پایان و پی‌گیر مسئله نبودیم.» وزیر کشور عربستان علی‌رغم وجود گلوله در اجساد شهدا، استفاده از سلاح گرم را انکار کرد و گفت: «من مایلم تأکید کنم، هیچ گلوله‌ای شلیک نشد. هدف ما کنترل، منع و متفرق کردن تظاهرات با وسایل عادی بود و سربازان ما تنها به چوب و زره حفاظتی مجهزند. نیروها مانع ورود آنها به حرم شدند و نیاز به گلوله نداشتند. لیکن اگر مسئله از آن فراتر می‌رفت و می‌دیدیم که حرم عملاً در معرض تهدید، یورش و

قتل مسلمانان قرار گرفته است و حج را به فساد می‌کشد، ما از شلیک گلوله به سمت آنها هیچ ابایی نداشتیم. « وی افزود: « اگر آنان می‌خواهند علیه کشورهای دیگر - همان‌طور که می‌گویند - شعار بدهند، مکه و مدینه جای آن نیست. » (۳۴)

رادیو بی. بی. سی. مصاحبه مطبوعاتی وزیر کشور عربستان را اقدامی بی‌سابقه خواند و «کتی‌اونس» خبرنگار بخش شرقی این رادیو در تفسیری گفت: «روایت‌های ایران و عربستان سعودی از وقایع مکه، برسر یک نکته عمده اختلاف دارند: مقامات عربستان سعودی می‌گویند حتی یک گلوله هم در مکه شلیک نشده است و مدعی‌اند که ۴۰۰ نفر قربانیان این حادثه، در شلوغی و ازدحام زیر دست و پا تلف شده‌اند. اما ایران می‌گوید زائانش هدف گلوله مأموران امنیتی عربستان سعودی قرار گرفته‌اند و برای اثبات ادعای خود، اجساد را با زخم گلوله نشان داده است. هر چند عربستان آن را صحنه‌سازی عنوان کرده و می‌گوید اجساد متعلق به افراد نیروهای مسلح ایران بودند که در جریان جنگ ایران و عراق کشته شده‌اند، اما در همین حال تعدادی از شاهدان عینی گفته‌اند که آنها صدای شلیک گلوله را شنیده‌اند و یا اصلاً به چشم خود دیده‌اند که به سوی زائران تیراندازی می‌شد و براساس گفته‌های شاهدان دیگر، دست‌کم در این مورد شکی نیست که تظاهرات ایرانیان با خشونت همراه بوده است. عربستان فیلم ویدئویی منتشر کرده که در آن نشان داده می‌شود که تظاهرکنندگان ایرانی با سنگ و آجر و غیره به پلیس حمله‌ور شدند، اما این فیلم به نظر نمی‌رسد که اثباتی بر این ادعای عربستان باشد که ۴۰۰ قربانی این واقعه در زیر دست و پا کشته شده‌اند. در حقیقت در این فیلم صحنه‌ای از مجروح یا کشته شدن کسی دیده نمی‌شود و بعضی از شاهدان عینی گزارش کرده‌اند که تعدادی افراد ناشناس از ساختمان‌های بلند اطراف به سوی جمعیت تظاهرکننده ایران سنگ و آجر پرتاب کرده‌اند. «رادیو بی. بی. سی. با اشاره به ادعای عربستان مبنی بر این‌که ایرانیان می‌خواستند حرم را اشغال کنند و موضع ایران در رد این ادعا، گفت: «در واقع فیلمی که از طرف مقامات عربستان منتشر شده این ادعای ایرانیان را اثبات می‌کند و در آن نشان داده می‌شود که تظاهرات زمانی به خشونت تبدیل شده که ایرانیان به مرکز تجاری شهر که از مسجدالحرام فاصله دارد، رسیده بودند. مقامات عربستان اکنون با بی‌علاقگی اذعان کرده‌اند که به ایران از قبل اجازه تظاهراتی آرام داده شده بود. » (۳۵)

سفیر یمن شمالی در لبنان در دیدار با سفیر ایران، کشتار زائران خانه خدا را فاجعه‌ای عظیم خواند و افزود: «جنایت حکام سعودی یک عمل وحشیانه بی‌سابقه در تاریخ اسلام است و خداوند انتقام این خون‌های پاک را خواهد گرفت. «خبرگزاری جمهوری اسلامی در ادامه این خبر، افزود: «سفیر یمن شمالی در عین حال خواست که موضع وی به علت بعضی مسائل اعلام نشود. » (۳۶)

منابع و مأخذ روزشمار ۱۳۶۶/۶/۳

- ۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، " گزارش‌های ویژه"، نشریه ششمه ۱۵۹، ۱۳۶۶/۶/۴، ص ۳، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۶/۶/۳.
- ۲- سند شماره ۴۶۱۴۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانده قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع)، به فرمانده محترم نیروی زمینی سپاه، ۱۳۶۶/۶/۱۰.
- ۳- روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۶/۶/۴، ص ۱۴.
- ۴- روزنامه کیهان، ۱۳۶۶/۶/۳، ص ۱۸، به نقل از خبرگزاری رویتر.
- ۵- روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۶/۶/۵، ص ۱۸.
- ۶- روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۶/۶/۴، ص ۳.
- ۷- پیشین.
- ۸- مأخذ ۱، ص ۳۳، به نقل از رادیو بی. بی. سی، ۱۳۶۶/۶/۳.
- ۹- مأخذ ۶، صص ۲-۳، لندن - به نقل از واحد مرکزی خبر.
- ۱۰- مأخذ ۶، ص ۱۴، آنکارا - خبرگزاری جمهوری اسلامی.
- ۱۱- مأخذ ۶، ص ۱۶، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی.
- ۱۲- مأخذ ۶، ص ۲، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی.
- ۱۳- روزنامه رسالت، ۱۳۶۶/۶/۴، ص ۱۲، لندن - واحد مرکزی خبر.
- ۱۴- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۶/۶/۷، ص ۳.
- ۱۵- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۶/۶/۴، ص ۹، خبرگزاری جمهوری اسلامی.
- ۱۶- روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۶/۶/۳، ص ۱۶، خبرگزاری رویتر.
- ۱۷- مأخذ ۱، صص ۳-۴، واشنگتن - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱۳۶۶/۶/۳.
- ۱۸- واحد مرکزی خبر، صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۳۶۶/۶/۴، صص ۶-۷.
- ۱۹- مأخذ ۱۳، ص ۱۲، رم - خبرگزاری رویتر، به نقل از روزنامه "لاتازپونه".
- ۲۰- خبرگزاری جمهوری اسلامی، " گزارش‌های ویژه"، نشریه ششمه ۱۵۹، ۱۳۶۶/۶/۵، ص ۴، نیویورک - خبرگزاری قطر، ۱۳۶۶/۶/۴.
- ۲۱- مأخذ پیشین، صص ۴-۵، سازمان ملل - خبرگزاری فرانسه، ۱۳۶۶/۶/۴.
- ۲۲- روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۶/۶/۴، ص ۱۶، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی.
- ۲۳- پیشین، ص ۱۸.
- ۲۴- مأخذ ۲۰، ص ۷، استکهلم - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۶/۶/۴، به نقل از رادیو سوئد.
- ۲۵- روزنامه کیهان، ۱۳۶۶/۶/۴، ص ۳.
- ۲۶- مأخذ ۲۲، ص ۳، لندن - به نقل از واحد مرکزی خبر.
- ۲۷- مأخذ ۲۵، صص ۲۵-۲۷، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۶/۶/۴، به نقل از روزنامه " واشنگتن پست".
- ۲۸- مأخذ ۳۴، ص ۳۴، واشنگتن - خبرگزاری کویت، ۱۳۶۶/۶/۴، به نقل از روزنامه " کریستین ساینس مانیتور".
- ۲۹- روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۶/۶/۴، ص ۱۶، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، به نقل از روزنامه کویتی " القبس".
- ۳۰- روزنامه کیهان، ۱۳۶۶/۶/۴، ص آخر.
- ۳۱- مأخذ ۱، ص ۷، تونس - خبرگزاری فرانسه، ۱۳۶۶/۶/۴.
- ۳۲- مأخذ ۲۰، صص ۱۵-۱۶، رادیو بی. بی. سی، ۱۳۶۶/۶/۳.
- ۳۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۶/۶/۵، ص ۱۰.
- ۳۴- مأخذ ۲۰، صص ۴۵۵-۴۵۵، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۶/۶/۴.
- ۳۵- مأخذ ۲۰، صص ۴۳-۴۵، به نقل از رادیو بی. بی. سی، ۱۳۶۶/۶/۴.
- ۳۶- مأخذ ۲۰، ص ۴۳، بیروت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۶/۶/۴.